

PAPER DETAILS

TITLE: Tahvil sahipleri genel kurulu

AUTHORS: Sükrü YILDIZ

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/29817>

TAHVİL SAHİPLERİ GENEL KURULU

Şükrü Yıldız(*)

1- Genel Olarak :

Tahvil çıkarma yolu ile anonim şirketlere para sağlanması karşılıklı menfaatler açısından sakıncayıda birlikte getirmektedir. Çünkü sayıları büyük miktarları tutan tahvil sahipleri bir birlerini tanımazlar ve anonim şirkette bilinmezler. Ortaya çıkan yeni durumlar, şartlardaki değişiklikler, tedbir niteliğinde karar alınması gereğini veya bazı konularla birlikte hareket zorunluluğunu ortaya çıkarabilir. Böyle durumlarda tahvil sahiplerinin bir araya gelip bağlayıcı kararlar almasını sağlayan kurula tahvil sahipleri genel kurulu adı verilir(1).

Tahvil sahipleri genel kurulu anonim şirketlerin bir organı değildir. Tahvil sahiplerinin ortaklıkla ilişkilerinde bütün tahvil sahipleri için geçerli kararlar alabilecek, olan ve tahvil sahiplerinin katıldığı bir kuruldur. Bu kurul ancak kanunda ön görülen hallerde karar alabilir ve bu kararları icra için temsilci seçebilir(2).

Tahvil sahipleri genel kurulunun hukuki mahiyeti tartışmalıdır. Fransız hukukunda Tüzel kişiliği olduğu kabul edilip dernek veya ortaklık niteliği gösterdiği ileri sürülür(3).

Türk hukukunda ise, Hirsch tahvil sahiplerinin birlik teşkil ettikleri (4), Arslanlı ise müşterek menfaat ve gayenin birlikleri doğurduğunu kanunun açıkça niteliğini göstermese bile kanunlarda yer alan birliklerin "Teşmilinin" mümkün olduğunu belirtmekte ve Tahvil sahipleri Genel kurulunun niteliği gereği bir iç organ olduğunu dışa açılma bakımından ise Tahvil sahipleri genel kurulu için Adi Şirket fikrini davet edici bir beyanda bulunmaktadır(4).

Domaniçte, Tahvil sahipleri Genel Kurulunu aynı seriye dahil bütün Tahvil sahiplerinin iştirak edebildiği bir alacaklılar birliği olarak kabul etmektedir(6).

İmregün, bu kurulun iflastaki alacaklılar toplantısına benzer sui generis bir karakteri olduğunu savunur(7).

(x) A.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ticaret Hukuku Arş. Gör.

1- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu): Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku 3. Baskı 1984 İstanbul sh. 572

2- İmregün Oğuz: Anonim Ortaklıklar 3. baskı 1974 İstanbul sh. 306

3- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), age.sh.572

4- Hirsch E: Ticaret Hukuku dersleri, 1948 İstanbul 3.baskı sh.547

5- Arslanlı Halil: Anonim Şirketin İdaresi ve Tahviller II. İstanbul 1960 sh.297

6- Domaniç Hayri: Ticaret kanunu şerhi CII. Anonim şirketler 1988 İstanbul sh. 1448

7- İmregün; age.sh. 306

Tahvillerin tarihi gelişimlerinin tahvil sahiplerinin bir birlik meydana getirdikleri görüşüne uygun düşmeyeceğini fakat TK. iç yapısı ile bu sonucu doğurduğunu çünkü tahvilin tek işleme dayanarak çıkarıldığı için bütünlüğün bazı hakların kullanılmasında bağımsız hareket imkânı vermediği sonucunda Tekinalp savunmaktadır(8).

Böylece tahvil sahiplerinin Genel kurulunun bir birlik olduğu sonucuna varmakla beraber adi ortaklık ve özellikle ortaklığın temsiline ilişkin sistemin tahvil sahipleri birliğine uymayacağı görüşündedir.

Kanaatimce Tahvil sahipleri Genel Kurulunun hukuki niteliği kendine özgü yapısı olan bir nitelik göstermektedir. Çünkü Tahvil sahipleri genel kurulunun hem tahvil sahiplerini hem de anonim şirketi koruyucu biçiminde düzenlenmesi gerekirken Ticaret kanunumuzun sistemi sorunu sadece borçlu anonim şirket açısından ele alarak düzenlemiştir. Böylece tahvil sahipleri genel kurulunun alacağı kararlarla, tahvil sahipleriyle ortaklık arasındaki akdin hükümlerini daima tahvil sahiplerinin aleyhine değiştirmek yolundadır. Fakat bu kararlar uzun vadeli düşünülecek olursa tahvil sahiplerinin yararına sonuçlarda doğurabilir. Şöyleki şirketin durumu kötüleşmiş ise eski şartlarda ısrar etmek ortaklığı iflasa götürüp tahvil sahiplerinin ortaklıktaki alacaklarını hiç alamayacak duruma getirebilir. Bu açıdan tahvil sahipleri genel kurulu Konkardato alacaklılar toplantısına benzer fakat ondan ayrı bir fonksiyona haizdir.

Tahvil sahipleri genel kuruluna ilişkin TK. 429-432'de öngörülen hükümlerin ortaya çıkardığı gerçek şudur. Düzenleme yalnız borçlu şirkete bazı avantajlar sağlamakta ve tahvil sahiplerinin çıkarlarını gözetir, bir kapsam içinde bulunmamaktadır(9).

Bu durumu ise sermaye piyasasının güçlenip gelişmesi açısından büyük olumsuzluklar ortaya çıkardığı kesindir. Tahvil müessesesinden beklenen sağlanabilmesi için bu hükümlerin modern kanunlardaki düzenlemeler gibi; Tahvil sahipleri genel kurulunun varlık nedininin Tahvil sahiplerinin haklarını koruyucu bir duruma getirmekle düzentilip hem sermaye piyasasının canlanıp güvenli hale gelmesi sağlanacak hemde karşılıklı haklar korunacaktır.

Anonim şirketler bir defadan fazla tahvil çıkarmışsa her defada çıkarılan tahviller ayrı birer seri tahvil teşkil ederler ve her seri tahvil sahipleri ayrı ayrı bir genel kurul olarak yetkilerini kullanırlar.

Tahvil sahipleri Genel kurulunun bir toplantı zamanı olmayıp ancak gerektiğinde yetkili şahısların davetiyle toplanır ve ancak kanunda belirtilen hususları karara bağlayabilir.

8- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu): age.sh. 573

9- Tekil Fahıman-şirketler Hukuku CII. Anonim şirketler hukuku 2.Baskı 1978 İstanbul sh. 615

2- Tahvil Sahipleri Genel Kurulunun Toplanması:

TK. m. 429 uyarınca Anonim ortaklık genel kuruluna atıfta bulunarak tahvil sahiplerinin toplantıya daveti ve toplanma talebinde bulunanların ihtiyaç halinde mahkemeden izin alma yetkilerinin; Anonim ortaklık genel kurulunun toplantıya daveti hakkında ki hükümlere tabii olacağını belirtmektedir.

I- Toplantı Nevileri:

Anonim ortaklık genel kurulu TK.m. 364 uyarınca olağan genel kurul olarak her hesap devresi sonundan itibaren üç ay içinde ve en az yılda bir defa olmak üzere toplanır. Olağanüstü genel toplantıları ise gerekli hallerde veya zaruri ve müstağcel sebepler çıktığı takdirde her zaman yapılır.

Tahvil sahipleri genel kurulunun toplanması için kanun belli bir süre öngörmemiştir. TK.m. 429 uyarınca Tahvil sahipleri genel kurulunun "icabında" toplantıya çağrılacağı bildirilmiştir. Tahvil sahipleri genel kurulunun olağan toplantısında olduğu gibi bir zorunluluk yoktur. Toplantı yapılması için gerekli sebepler gerçekleşmezse aynı tertip tahvillerin ihracından iflasına kadar tahvil sahipleri genel kurulu toplanmayabilir(10).

II- Toplantıya Çağrmaya Yetkili Olanlar:

A- Yönetim Kurulu:

TK.m. 429 uyarınca anonim ortaklık yönetim kurulu "icabında" tahvil sahiplerini toplantıya çağırabilir. İcabında kelimesini TK.m. 430'da belirtilen Tahvil sahipleri genel kurulunun yetki ve görev alanları içinde sınırlı olarak anlamak gerekir. Yönetim kurulunun bu haller haricinde tahvil sahipleri genel kurulunu toplantıya davet yetkisi yoktur.

10- Ürgüplü Mehmet; TK'nin ana maddesi olarak Anonim ortaklık genel kuruluna ilişkin hükümlerin Tahvil sahipleri Genel Kuruluna uygulanması, Arslanlının Anısına Armağan IHFM. 1978. sh. 678

B-Denetçiler:

Denetçilerde Tahvil sahipleri genel kurulunu toplantıya davete TK.m. 429 gereğince yetkilidir. Anonim ortaklık genel kurulunu toplantıya davetten farklı olarak, denetçilerin tahvil sahipleri genel kurulunu Toplantıya davet yetkisi TK.m. 353/2,8 ve 355 teki gibi sınırlandırılmamıştır(11).

Davet yetkisi yönetim kurulu ile denetçilere aynı düzeyde tanınmıştır. Yoksa yönetim kurulu davet etmemişse bu yetki kazanılıyor değildir. Denetçilerin Genel kurulu toplantıya davet yetkisi bağımsız ve kullanılmasında şartsızdır(12).

Bu yetkinin doğabilmesi için sadece TK.m. 430'da sayılan hallerde sınırlı olarak "icabı Halin" varlığı yeterlidir.

C- Azınlık:

Tedavülde bulunan tahvillerin bedelleri kararının 1/5'ine sahip olanların talebi ile yönetim kurulu veya denetçilerin tahvil sahipleri genel kurulunu toplantıya davet etmesi zorunludur.

Anonim-ortaklık genel kurulunun azlık tarafından toplantıya davet edebilmesi için esas sermayenini 1/10 una sahip bulunan hissedarların gerektirici sebepleri yazılı olarak bildirmeleri zorunluluğu olduğu halde tahvil sahiplerinin daveti için bu zorunluluk yoktur(13).

Tekinalp aksi kanaatta olup bu talebin yönetim kurulu veya denetçilerce reddedilme ihtimalinin olduğunu mahkemeye başvuru halinde de bu talebin red edileceğini bu isteğin başarıya ulaşabilmesi için gerektirici sebeplerin ta baştan yazılı şekilde ileri sürülmesini savunmaktadır(14).

Azınlığın toplantıya davetle ilgili taleplerinin yerine getirilmemesi yönetim kurulu ve denetçilerin sorumluluğuna sebep olabilir. (TK.m. 336-333) 1/5 azınlığın mahkemeye müraccat edip Tahvil sahipleri genel kurulunu davete izin alabilmesi için TK.m.367'nin örneksme yoluyla uygulanması gerekir. Ancak bahsi geçen bu maddede davete yetkili olanlar hiyerarşik bir sıralama ile belirtildiği halde TK.m. 429'da böyle bir hiyerarşi yoktur. Bu durumda azınlık ne yapacaktır?

Tahvil sahipleri genel kurulunu davette yönetim kurulu ve denetçiler arasında bir

11- Arslanlı: age.sh. 300, Ürgüplü; age.sh. 681

12- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu); age.sh. 573

13- Ürgüplü; age.sh. 681

14- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu); age.sh. 574

hierarchy olmadığı için 1/5 azınlık her hangi bir sınırlama ile karşılaşmadan yönetim kuruluna veya denetçilere yada önce birine o kabul etmezse diğerine baş vurarak kurulu toplantıya davet etmelerini isteyebilir. TK.m. 367'nin aradığı gibi önce yönetim kurulu o kabul etmezse denetçilere gitmesi fikrimizce gerekmemektedir. Hatta sadece birisine başvurup okabul etmezse doğrudan doğruya mahkemeye müracaat edebilmelidir. Çünkü gündemi zaten belli olan ve anonim şirket lehine kararlar almak için toplanan bir Genel kurul toplantısı için TK.m. 367'deki sıraları uygulamak anlamsız ve gereksiz olur.

Diğer bir sorun TK.m. 367'nin TK.m. 356'ya yaptığı yollama gereğince davet için izin isteyen 1/5 azınlığında anonim şirket genel kurul toplantısı için izin isteyen 1/10 paya sahip azınlığın yaptığı gibi tahvil senetlerinin muteber bir bankaya teminat olarak verilmesi gerekecektir? Tekinalp 429'un TK. 367'ye onun da TK. 356 yaptığı atfı aynen kabul ederek teminatın yatırılması gerektiğini ve zorunluluğunu belirttikten sonra teminatın miktarının da 1/10 yerine 1/5'inin (%20) nin yatırılması uygun görmektedir(15).

Ürgüplü ise aranan teminatın neye hizmet ettiğini araştırıp tartıştıktan sonra, bunun amacının hem izin isteyen azınlığın, kanunun aradığı oranda azınlık olup olmadığının tesbiti, hemde kötü niyetli olarak surf şirketi zarara uğratmak için yapılacak genel kurul toplantılarına engel olmak olduğunu belirtip, Tahvil sahipleri genel kurulu için bu hükmün 1/5 olarak uygulanmasını ağır bulup, 1/10 uygulanmasının daha yerinde olacağını belirtmektedir(16).

Fikrimce, tahvil sahipleri için büyük sakıncalar ihtiva eden kurulun toplanmasında, azınlığın yetki alabilmek için teminat yatırması ağır bir hükümdür. Fakat kanun yollama yaptığına göre bu teminat yatırılacaktır. Yollama yapılan kanun hükmü, bu oranı %10 olarak belirtmiş olduğuna göre, 1/5 azınlık için %20 olarak uygulanması gerekmez. Böyle bir durum menfaatler dengesine de uygundur.

Yönetim kurulunun ve denetçilerin tahvil sahipleri genel kurulunu amacın elde edilmesinin imkânsız olduğu bir zamanda toplantıya davet etmesi veya uygunsuz bir yerde toplantının yapılacağını kararlaştırması durumunda da azınlığın talebini red veya çağırı isteyine cevap vermemesi durumunda olduğu gibi sorumluluğu söz konusudur. Ayrıca her tahvil sahibi ortaklığın merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesine baş vurarak (17) bu toplantıları yapılınması için tedbir koydura bileceği gibi, böyle toplantılarda alınan kararların iptalini de isteyebilir.

15- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu); age. sh.574

16- Ürgüplü; agm.sh. 681

17- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu); age. sh.574

D- Tasfiye Memurları:

Ticaret Kanunumuzun Tahvil sahipleri genel kurulunun düzenlediği TK. 429-432 md. arasında, tasfiye memurlarının genel kurulu toplantıya davet hususunda bir hüküm bulunmamaktadır. Fakat TK. 450/1'in TK. 219/2'ye yaptığı yollama gereğince tasfiye halindeki ortaklığın yönetim ve tasfiye organı tasfiye memurlarıdır.

Ayrıca tahvilin, anonim ortaklığın temin ettiği bir borç olduğu ve tahvil sahiplerinin de alacaklı oldukları hatırlanırsa, tasfiye halindeki anonim şirketlerde tahvil sahipleri genel kurulunu toplantıya çağırmaya tasfiye memurları da yetkili olmalıdır(18). Ayrıca bu onlar için bir görevdirde, çünkü tasfiye memurları TK. 445/1 gereğince alacaklı ortaklık defteri ve diğer belgelerden anlaşılanları çağırmakla görevlidirler.

III- Davetin Şekli:

A- Tahvil Sahiplerinin Toplantıdan Haberdar Edilmesi:

Kanun koyucunun bu yönde ki iradesi; TK. 429'un davetin şekli konusunda TK.m. 368 yapuğu atıf gereğince anonim şirket genel kurullarının davet şeklidir. Buna göre;

Toplantıya davet hem sözleşmede gösterilen şekilde, hemde TK. 37'de belirtildiği üzere Ticaret sicili Gazetesinde toplantı günü hariç olmak üzere en az iki hafta önce ilan edilmelidir.

Ayrıca tahvil sahipleri genel kuruluna ait ilanların hangi gazetede ve ne şekilde yapılacağı TK.m. 425'te düzenlenen izahnamede belirtilmesi faydalı olur(18).

Nama yazılı tahvil sahiplerine hamiline tahvil sahibi olupta, tahvil senedini ikametgah adresi ile birlikte ortaklığa tevdi eden tahvil sahiplerine de toplantı günü taahhütlü mektupla bildirilir. Davet mektupları en geç ilan günü postaya verilmelidir.

Kanunda davet merasimine kısmen veya tamamen uymamanın sonuçları hakkında bir hüküm yoktur. Doktrin bunlarada anonim ortaklı genel kurullarına uygulanan yatırımların uygulanmasını savunarak duruma göre iptali veya yokluğunun tesbitinin yoluna gidileceği belirtilmektedir(19).

18- Ürgüplü; agm. sh.689

19- İmregün; age.sh. 309, Ürgüplü; Tahvil sahipleri Genel Kurulu Kararlarının iptali, ikt.Maliye Cilt XXVI.88

Kasım 1979 sh.340, Tekinalp, Ürol: Tahvil sahipleri Genel Kurulu ve Toplantıya Çağırılması, 112 Maliye Cilt XVIII 55 1970 sh.220

B- Gündem:

Tahvil sahipleri genel kurulunu toplantıya davet için verilen ilan ve davet mektupların da gündem belirtilir.

Tahvil sahipleri genel kurulunun gündemi ve dolayısıyla yetkileri TK. 430 m. de sınırlı olarak sayılmıştır. Bunlar;

- 1- Tahvil sahiplerine ait hususi teminatın azaltılması veya kaldırılması.
- 2- Faiz vadelerinden bir veya bir kaçının uzatılması, faiz miktarının indirilmesi.
- 3- İtfa müddetinin uzatılması ve itfa şartlarının değiştirilmesi.
- 4- Tahvil sahiplerinin alacaklarına mukabil hisse senedi almalarının kabul edilmesi.
- 5- Yukarıda ki hususların icrasına ve gayrimenkul teminatının azaltılmasına veya kaldırılmasına dair muamelelerde tahvil sahiplerini temsil etmek üzere bir veya müteaddit temsilci tayini.

Bu hususların birisi, birkaçı, veya hepsi toplantı gündemini oluşturabileceğinden, bunlardan hangisinin görüşülmesi için tahvil sahipleri genel kurulu toplanıyorsa o hususun gündem konusu olarak belirtilmesi gerekir. Bu sayılanlardan başka husus gündeme giremez girmişse yok hükmündedir.

Toplantıya iştirak eden tahvil sahiplerinin kimlik ve sahip oldukları tahvil miktarını, sahip oldukları tahvilin hangi seriden olduğunu toplantı nisabının bulunup bulunmadığını kontrol için, pay sahipleri cetveli düzenlenmesinde olduğu gibi (TK. 376), tahvil sahipleri genel kurulunda da bir cetvel tanzim edilir. (TK. 432). Daveti yapan TK veya denetçiler yahut 1/5 azınlık tarafından imzalanması gereken bu cetvel kimlerin ne miktar tahvili temsilen toplantıya iştirak ettiğini gösterir ve toplantı yerinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu cetvelin toplantıya iştirak eden pay sahiplerince de imzalanması gerekir.

Bu konuda; TK. 370 de düzenlenen çağrısı genel kurulun, tahvil sahipleri genel kurulunda uygulanıp uygulanmayacağı, sorulabilir?

TK. 429 tahvil sahiplerinin toplantıya davet merasimi hakkında anonim şirket genel kurul toplantılarına atıfta bulunduğundan, aynı şartlarla tahvil sahipleri de davete ve merasime riayet etmeden toplanabilirlerse bu geçerli olmalıdır.

Bu durumun günümüzde uygulanması çok zor olmakla birlikte imkânsız değildir. Tahvil ihraç eden şirket tahvil ihraç sınırı içinde üç dört sene birbirinden farklı tahvil ihraç etmişse, alacaklı sayısı az olan serinin ortakları çağrısız genel kurul toplantısı yapabilirler.

3- Toplantı ve Karar Yeter Sayıları:

Tahvil sahipleri genel kurulunun gündemine girebilecek konuları düzenleyen TK. 430 un 1,2,3 ve 4. bendlerinde yazılı konuların müzakere ve karara bağlanabilmesi için tedavülde bulunan tahvillerin en az üçte ikisinin hazır bulunması şarttır. (TK. 431/1). Her ne kadar TK. 431/1 toplantı nisabından bahsetmiyorsa da bu sayılan konuların olumlu istikamette karara bağlanabilmesi için en az üçte iki tahvil sahibinin reyine ihtiyaç vardır. Buna göre toplantının da en az bu kadar rey sahibinin iştiraki ile yapılması gereklidir. Toplantı üçte iki tahvil sahibinin iştiraki ile yapılmış ve üçte iki rey, kanunda yazılı konuları olumlu şekilde karara bağlamışsa, muhalif kalan veya davet edildiği halde toplantıya katılmayanlarda dahil bütün tahvil sahipleri bu kararlarla bağlıdır. TK.m. 430'un 5. bendinde yer alan müşterek temsilci tayini için, tedavülde bulunan tahvillerin en az yarısına sahip kişilerin oylarının birleşmesi şarttır. (TK. 431/1). Bu konuyu müzakere edenecek en az toplantı nisabının da bu olması lazımdır.

Karar ve toplantı yeter sayılarında çıkarılmış tahvillerin tamamına göre değil halen tedavülde bulunan tahvillere göre hesaplanacaktır. Bu nedenle anonim ortaklık elinde bulunan tahvillere dayanarak tahvil sahipleri genel kurul toplantısına katılamaz(20). Katılmışsa bu kararlar iptal davasına konu olabilirler.

4- Tahvil Sahipleri Genel Kurulunun Görev ve Yetkileri:

Tahvil sahipleri genel kurulunun yetki ve görevleri TK.m. 430'da yer alır. Görevleri sayım yolu ile gösterilmiş olup, belirli konularla sınırlıdır. Maddenin sözünden ve özünden madde de sayılanlar dışında bir yetkisi bulunmadığı anlamı çıkmaktadır. Yetkileri şöylece açıklanabilir;

Tahvil sahiplerine ait özel teminatın azaltılması veya kaldırılması yoluna, şartlardaki değişiklikler nedeni ile artık teminatta hiç gerek olmaması veya teminata, halen bağlı tutulan miktarda ihtiyaç duyulmaması hallerinde gidilebilir. Yoksa borçlunun durumu bozulmuş veya şartlarda bir değişiklik olmamışsa, teminat azaltılamaz veya kaldırılamaz(21).

Teminatın azaltılması veya kaldırılması çeşitli sebeplerle söz konusu olabilir. Örneğin borcun bir kısmı ödenmiştir; ekonomik farkı teminat lehine çok aşmış veya teminat sadece bir kısım alacağı sağlar duruma gelmiştir. Anonim ortaklık sermaye artırımına gitmiş, ek bir güvence kendiliğinden doğmuştur.

20- İmregün; age. sh.308

21- İmregün; age. sh.308

Problem, şartlarda teminatın azaltılmasını veya kaldırılmasını gerektiren herhangi bir değişiklik olmadığı halde, verilen teminatın azaltılıp veya kaldırılma yoluna gidilip gidilemeyeceğidir. Böyle durumda tahvil sahiplerinin menfaati olmayacağı, menfaat A.O'lık için söz konusu olacağından teminatın azaltılması yada kaldırılması imkânının olmaması gerekir. Bunun gibi ikinci tertip tahvil çıkarılacağı, onun içinde teminata gerek olduğu gerekçesi ile eski tahvil sahiplerine ait olan teminatın kısmen veya tamamen kaldırılması kabul edilemez(22). Edilmişse alınan karar iptal edilebilmelidir.

Faiz vadelerinden bir veya bir kaçının uzatılması, faiz miktarının indirilmesi veya ödeme şartlarının değiştirilmeside tahvil sahipleri genel kurulunun görevlerindendir.

Bentte "faiz vadelerinden bir veya bir kaçının uzatılması" denilmekte isede bunu gerçekleştirmiş olan faiz borçlarının ertelenmesi şeklinde anlamak gerekir(23). Erteleme anonim şirketi sıkıntıdan kurtarmak gayesi ile yapılır. Böylece tahvil alacaklıları ve borçlu, birlikte hareket edip sırf faiz alacağı yüzünden anonim ortaklığın tehlikeye düşmemesi sağlanır, süreyi genel kurul tayin etmelidir.

Faiz miktarının indirilmesi, ödeme şartlarının değiştirilmesi örneğin takside bağlanmasıda bu niteliktedir(24). Fakat borçlunun faiz borcundan kurtarılması söz konusu değildir. Genel kurulun böyle bir karar almaya yetkisi yoktur. Karar alınmışsa tespit davası ile bunun hükümsüzlüyü saptanabilir.

Tahvil sahipleri genel kurulu faiz oranlarını, tahvil alacaklıları lehinede değiştiremez. Bu kurulun anonim ortaklığa mali yönden yeni yükler çıkarması maddenin konuluş amacına ters düşer. Tahvil sahipleri yararına hareket etmek demek ana para ve faizin güvence altına alınması demektir. Yoksa anonim ortaklığa mali yönden yeni yükler yüklenmesi demek değildir(25).

İtfa süresinin uzatılması ve itfa koşullarının değiştirilmesi; itfası söz konusu olan sadece ana paradır. Çünkü faizle ilgili değişiklikler önceki bentlerde yer almaktadır. İtfa süresinin uzatılması faizli yada faizsiz olabilir. Tahvil çıkarılırken bu konuya ilişkin kararda açıklık yoksa alacaklı ile borçlu arasında kurulan ilişkinin tabii bir sonucu olarak faizli bir uzatma var demektir. Fakat genel kurul isterse faizsiz yada daha düşük faizli bir süre uzatmasına karar verebilir.

İtfa süresinin uzaması kişisel ve aynı teminatlar açısından önem kazanır. Kefaletin süreli yada süresiz olmasına göre BK 493 ve 494 gereği uygun hareket edilmelidir. Taşınmaz veya

22- Tekinalp Ünal; Tahvil Sahipleri Kurulunun Görevi ve yetkileri İkt. Mal. CXVII.56. sh. 225

23- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), age. sh.575

24- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), age. sh.575

25- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), age. sh.576

taşınır bir malın teminat olarak verilmesi halinde ipotek ve rehnin sona ermesine ilişkin hükümlere uygun hareket edilmelidir. Kişisel teminatlarda yeniden kefalet sözleşmesi yapılmalıdır. Genel kurul bu teminat imkânlarını elde ettikten sonra itfa süresini uzatma kararı almalıdır(26). İtfa koşullarının değişmesine örnek olarak takside bağlama, itfayı ödemeyi durdurma, itfa da gruplaşma ve grupların toplanması gibi durumlar gösterilebilir.

Genel kurul yetkilerini ortaklık aleyhine kullanamayacağı kabul edilmekle birlikte bu benette ki "itfa şartlarının değiştirilmesi" deyimini geniş yorumlanarak İsviçre Borçlar Kanunu m. 1170 olduğu gibi vaktinden evvel itfaya yetki verilmesi yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir(27).

Tahvil sahiplerinin alacaklara karşılık hisse senedi almalarının kabul edilmesi Genel kurul tahvil sahiplerine ana para ve varsa birikmiş faizleri yerine, ortaklığın hisse senetlerini almalarını kararlaştırabilir. Böyle bir karar her tahvil sahibini bağlayacağından, tahvil sahipleri, ortaklık pay sahibi olarak, alacaklılık sıfatlarını kaybedip ortaklık sıfatını iktisap ederler.

Bu sayılan yetki ve görevlerin yerine getirilmesi, taşınmaz teminatının azaltılmasına veya kaldırılmasına dair işlemlerde bir yada daha çok temsilci genel kurulca atanabilir. Tahvil sahipleri genel kurulunun TK. 430 m. yazılı konular dışında karar almaya yetkisi yoktur(28). Bu yetkiler kanunla kısıtlandığı için genişletilemezler.

Domaniç tahvil senetlerini incelediği makalesinde; irade serbestine dayanılarak tahvil senetlerine konan cezai şartıda TK. 24 m. kuralı hilafına, tahvil sahipleri genel kurulu kararı ile azaltılabilir veya tamamen kaldırılacağını savunmakta ve şu gerekçeleri ileri sürmektedir. Her ne kadar TK. 430 ceza şartı hakkında tahvil sahipleri genel kuruluna yetki verildiği yazılı değilsede, tahvilin normal ve medeni semeresini teşkil eden faizleri azaltma yetkisi bulunan genel kurulun, fevkalade bir karşılık teşkil eden ceza şartını da azaltabileceği evveliyet icabıdır(29).

Bu fikir kendi içinde mantıklı ve savunulur olabilmekle beraber TK. 430 m. tahdidi şekilde belirttiği yetkiler haricinde yetki tanınması kanunun amacını aşmak olur.

26- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), age. sh. 576

27- Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), age. sh. 576

28- Çevik Nuri, Azık Kenan, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması Ankara 1971, sh. 243, İmregün; age. sh.308 Tekinalp (Poroy-Çamoğlu) age. sh.575 Ürgüplü; agm. sh.681, Ansay Tuğrul; Anonim Şirkeder Hukuku 6.Baskı 1982-Ankara, sh.286

29-Domaniç; Hayri; Tahvil senetleri Batider Ciltı VII-Sayı 2. 1973 sh. 322

5- Tahvil Sahipleri Genel Kurulunda Oy Hakkı:

Tahvil sahipleri genel kurulunda, tahvil sahipleri, yani malik oy hakkına sahiptir. Intifa hakkı, rehin hakkı sahibinin yada daha başka bir hukuki ilişkiye dayanarak zilyed olan kimsenin oy hakkı yoktur. Nama yazılı tahviller de tahvil defterinden (TK. 428), hamiline olan tahvillerde ise zilliyedlikten anlaşılır.

Borçlu ortaklığın mülkiyetinde olan veya böyle sayılan, yani tahvilin inançlı işlemle devredildiği durumlarda tahvil borçlusu anonim ortaklık oy hakkına sahip değildir.

Tahvil birden fazla kişiye sitse bunlar bir temsilci aracılığı ile oylarını kullanırlar. Oy hakkının kullanılması için temsilci atayabilirler.

Oysa isv. BT. 1167'ye göre" Oy hakkı tahvilin malikine veya onun temsilcisine aittir. Tahvil üzerinde intifa hakkı bulunuyorsa oy hakkı intifa hakkı sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmak gerekir. Bununla beraber intifaka hakkı sahibi bu hakkı kullanırken, menfaatini hakkaniyete uygun şekilde gözetmemiş olmasından dolayı tahvil malikine karşı sorumludur. Borçlu şirketin maliki olduğu ve intifa hakkı sahibi olduğu tahviller oy hakkı vermezler. Ancak borçluya ait tahviller rehredilmemişse, oy hakkı rehin hakkı sahibinindir. Üzerlerinde borç yararına rehin veya hapis hakkı bulunan tahvillerin maliki ise oy hakkına sahiptir"(30).

Fakat bizim hukukumuz da TK. özel hükümler getirmediği için oy hakkının sadece malike ait bulunduğu sonucuna varmak gerekir. Tahvil sahipleri genel kurulunda oy hakkı bulunmadığı halde kalkıp oy veren kişilerin varlığı tespit edilirse alman karara karşı iptal davası açılabilir.

6- Tahvil Sahipleri Genel Kurulunun Yetkilerinden Doğabilecek Zararlar:

TK. 430 ile tahvil sahipleri genel kuruluna tanınan ve gereğinde tahvilden doğan bu hakları etkileyen bu yetkiler tahvil sahipleri için büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Bu yetkilerle genel kurul tahvil piyasasını korkutacak bu nevi senetlere güveni sarsacak durumdadır. Bu yetkilerden herhangi birinin kullanılması tahvil alan kimsenin senedi iktisap ederken güvendiği ve kendini tahvil almaya sevk eden bütün avantaj ve teminatları sarsacak veya tamamen ortadan kaldıracaktır(31). Örneğin faiz miktarının indirilmesi, teminatların azaltılması, faiz ve ana paranın ödeme zamanlarının ertelenmesi, tahvil bedelinin ve faizlerin hisse senedine çevrilme

30- Tekil; age. sh. 620 (117 nolu dipnot)

31- Domanic; agm. sh. 317

zorunluluğunun genel kurul kararlarına tabii olup bütün tahvil sahiplerini bağlaması, bu yetkilerin sakıncasını ortaya koymaktadır.

Her ne kadar TK. m. 431 yetkilerin kullanılabilmesini tedavülde bulunan tahvillerin üçte ikisine sahip kimselerin oyunu aramış ve bu ağır nisapla bir nevi tedbir alma amacını gütmüşse de özellikle önemli bir miktar tahvil borçlu anonim şirkete yakın çevrelerin eline geçmesi halinde bu tedbir yetersiz kalmaya mahkum ve tahvil sahiplerinin dolandırılması mukadderdir(32).

Tahvil sahipleri genel kurulunun üçte iki çoğunlukla alabilecekleri bu tehlikeli kararların sebepleri de kanunda sınırlandırılıp gösterilmemiştir. Böylece kararlar tamamen takdir ve süistimale terkedilmiştir.

Domanic; TK. 432'ki yetkilerin kullanılmasının özel konkordoto olarak kabul edip İ.İ.K 285-309 daki genel konkordoto ile mukayese ettiği makalesinde, bu yetkileri düzenleyen TK. 430 hükmünün tahvil alacaklıları için konkordoto ve iflas alacaklılarına oranla daha kötü bir durumda olduklarını ortaya koymuştur(33).

Bütün bu sakıncaları gidermek için İsviçre hukukundaki tedbirleride gözeterek kanun-değişikliği gerekli olmaktadır(34).

7- Tahvil Sahipleri Genel Kurul Kararlarına Karşı TK. 381 m. deki İptal Davası Açılabilir mi?:

Tahvil sahipleri genel kurul kararlarının muteberlik şartları konusunda kanunda bir açıklama yoktur. TK. m. 429 sadece tahvil sahiplerinin toplama talebinde bulunanların ihtiyacı halinde mahkemeden izin alma yetkilerini "şirket genel kurulunun toplantıya daveti hakkında ki hükümlere tabidir" tarzında bir atıf vardır.

TK. 430 yetkililerin hangi koşullarda kullanılabileceğini belirtmemiş ve tamamen takdire bırakarak muhalif kalan tahvil sahiplerinin alınacak kararlara karşı iptal davası açabilme hakları olup olmadığını belirtmemiştir. Bu sebeple tahvil sahipleri genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkının bulunup bulunmadığı konusu Türk doktrininde tartışmalıdır.

Arsanlı TK. 429'un anonim ortaklı genel kuruluna yaptığı atfın istisnai bir hüküm olduğunu istisnai kıyasla temsiline ceyaz bulunmadığını, kanun koyucu anonim ortaklık genel kuruluna ilişkin bütün hükümlerin tahvil sahipleri genel kuruluna uygulamasını istemiş olsaydı,

32- Domanic; agm. sh. 318

33- Domanic; agm. sh. 318

34- Domanic; agm. sh. 318

atıfta bunu belirteceğini, bu nedenle yollamanın yapılmadığı genel hükümlerin uygulamasının gerekmeceği görüşündedir. Ancak yazar, anonim ortaklık genel kurulu hakkındaki hükümlerin uygulanmasına en isabetli hal şekli olduğunu fakat ticaret kanunumuzda ifadesini bulan sisteme göre boşlukların genel kurallarla doldurulmasını kabul eder(35).

Arar, anonim ortaklık genel kurulunun toplantı müzakere, karar alma neticelerine ilişkin genel kural ve hükümlerin tahvil sahipleri genel kurulu toplantılarında da uygulama alanı bulduğu, kanısındadır(36).

Domaniç, tahvil sahipleri genel kurulu kararlarına muhalif kalan tahvil sahiplerine, iptal hakkının tanınmadığını, ancak TK. 430'a müsteriden verilecek kararlara karşı MK.2 dairesinde iptal davası açmanın mümkün olduğunu belirtip, istihaf yolu ile de TK.m. 381 hükümlerinin uygulanmasının yerinde olacağı görüşündedir(37).

İmregün, TK 429'da "toplantıya davet" hakkında anonim ortaklık genel kuruluna yollama yapıldığına göre, bu davet gereğince veya hiç yapılmadan veya karar nisaplarına uyulmadan karar alınan hallerde anonim ortaklık genel kurallarına uygulanan hükümlerin buradada uygulanması gerektiği fikrindedir. Böylece toplantıda alınan kararlarında TK. 361 ve TK. 381 hükümleri uyarınca iptal edilebileceklerini TK. 432'nin "Tahvil sahipleri genel kurulu toplantısından önce yönetim kurulu tedavülde bulunan tahvillerin bir cetvelini yaparak tahvil sahiplerinin görebilecekleri bir yere asar" bu şekilde ki ifadesine dayanarak kabul etmektedir(38).

Tekinalp, TK. 429'da sadece toplantıya çağrı ve mahkemeden izin alınmasına ilişkin olarak iki konuda anonim ortaklık genel kuruluna atıfta bilinilmiş olmasına rağmen, genel kurulların toplanması, toplantının yürütülmesi ve ilgili diğer hususlarda da anonim ortaklık genel kuruluna ilişkin hükümlerin uygulanma imkânının olması gerektiğini, çünkü bu hükümlerin, tahvil sahipleri kuruluna nitelik olarak en yakın hükümler olduklarından örnekseme yolu ile uygulanmasının yerinde olacağını, eğer bu olmazsa çağrı ilişkin hususlarda bu hükümlere, diğer hususlarda başka hükümlere baş vurmanın uygulama ortadan kaldıracağını ifade eder(39).

Ürgüplü, Kanun koyucunun tahvil sahipleri genel kurulu toplantılarına uygulanacak anonim ortaklık genel kuruluna ilişkin hükümleri belirtirken söz konusu hükümlerin ihlali halinde de TK'da ön görülen müeyyidelerin tatbik edileceği açıktır. Bu durumda tahvil sahiplerinin herbiri

35- Arslanlı, age, sh.300-301

36- Arar Kemal; "Kara Ticaret Hukuku" Şirketler Hukuku 1952 Ankara sh. 257

37- Domaniç; age. sh. 1450

38- İmregün; age. sh. 303

39- Tekinalp Ünal; Tahvil Sahipleri Genel Kurulu Toplantıya Çağırılması, İkt.Mal. Cilt XVII. 55 1970 sh. 220

iptal davası açmak için gerekli şartları yerine getirmiş olmak şartı ile TK. 361 ve TK. 381'deki iptal davası yoluna başvurabileceklerini kabul etmektedir(40).

Kanımca Kanun koyucu tahvil sahipleri genel kurulunun aldığı kararların muteberiyeti için kurulun yetkilerini sınırlı şekilde saymakla maddi şartı ve ayrıca şekli şartları aramıştır. Şöyle ki, bir kere toplantıya davet için anonim şirket genel kuruluna ait hükümlere atıfta bulunarak bu konuda meydana gelecek uyuşmazlıklara anonim ortaklık genel kuruluna uygulanan hükümler uygulanacağı kesindir. Burda doktrinde hem fikirdir. Aynı zamanda kanun koyucu emredici bir şekilde düzenlediği TK. 431 m. de tedavülde bulunan tahvillerin üzte ikisini toplantı ve karar yeter sayısı olarak belirttiğine göre; tahvil sahipleri genel kurul kararlarının geçerlili ve etkili olabilmesi için öncelikle hem maddi hemde şekli şartlara uygunluk olup olmadığı araştırılacaktır. Araştırmada bu şartlara hiç riayet edilmediği riayet edilse bile ağır biçim hatası olduğu durumlar ile yetkisi haricinde kararlar aldığı hallerde ortada bir karar olmadığı, şeklen bir karar olsa bile etkisiz bir karar olduğu açıktır. Bu durumun belirlenmesini menfaati olan herkes bir tespit davası ile ispat edebilir. Bunun dışında alınan kararlar TK. 381-TK. 361 iptal şartlarını taşıyorsa tahvil sahipleri bu kararlara karşı iptal davası açabilecektir.

Kanun koyucunun tahvil sahipleri genel kurulu kararlarının muteberliği için belirttiği maddi ve şekli şartların dışında, anonim ortaklık-genel kuruluna yollama yapılmamış ve özel olarak düzenlenmemiş hususlarda örneğin, toplantılarda komserin bulunması, zabıt tutulması ve imzalanması, toplantıya başkanlık edecek kişilerin seçimi gibi konularda ise, Tekinalp ve Ürgüplü komserin toplantıya katılıp zaptı imzalamasının geçerlilik şartı olmadığını(41) ancak bunun 7/8/1972 tarih ve 7/4656 sayılı ortakların denetimine dair tüzüğün tahvillere ilişkin 14. madde tahvil sahipleri genel kurulu toplantılarının TTK'da öngörülen şartlara uygun olup olmadığının denetlenmesi imkânının, istek üzerine veya resmen müfettiş göndererek berteraf eder görüşündedirler. Diyer konular da ise anonim ortaklık genel kurulları için öngörülen kuralların uygulanması hem hiç bir menfaati ihlal etmeyip menfaatler dengesini sağlayacağından hemde, çağrıya ilişkin hükümlerle diğer hususlar arasında ahengi sağlayacağı açıktır.

Sorun bu kuralda alınan ve tahvil sahiplerinden bir veya bir kaçının menfaatini ihlal etmiş bulunan kanuna ve iyiniyeti kurallarına aykırı kararların akıbetinde toplanmaktadır.

Kanımca TK. 381'de ki iptal davası Tüzel kişiliği haiz anonim ortaklıkların en üstün irade organı olan genel kurulun kararlarına karşı azınlığı korumak, şirketin zarara uğramasını

40- Ürgüplü Mehmet: Tahvil Sahipleri Genel Kurulu Kararlarının İptali ikt. Mal. Cilt XXVI. 58 Kasım 1979 sh.

41- Ürgüplü, Kararların iptali agm. sh. 340

önlemek üzere, dava hakkının kararlara muhalif kalan pay sahiplerine, yönetim kurulu ve üyeler ile denetçilere tanındığı özel bir hükümdür.TK. 429 atfında o hükme bir yollama olmadığında kesindir. Fakat yukarda da izah edildiği gibi bu hükmün kısmen (şekli şartlarla ilgili) uygulanması atıf gereyidir, bir bütün olarak uygulanmasında hükümler arası ahengi sağlayacaktır. Hem tahvil sahipleri için olumsuz hükümler ihtiva edip onların haklarını muhtel edecek bir genel kurul kararına karşı iptal davası yolunun açık olduğu amaca göre yorumlayarak kabul etmek gerekir. Böylece kötü bir durumda olan tahvil sahiplerine bir hak arama yolu açmak, bu müessesenin güvenli ve sarsılmaz şekilde ayakta kalmasını sağlayacaktır ki bu da kamu yararına yönelik bir sonuçtur. Bu sonucuda, çıkan uyuşmazlıklarda hakimın içtihat yolu ile kıyasen TK. 381 uygulayarak varması yerinde olacaktır(42).

Yalnız burda, iptal davasının davacısı olarak sadece tahvil sahipleri kabul edilmelidir. Zira tahvil sahipleri genel kurulunun kararları sadece tahvil sahiplerini bağlar. Ortak bunlara karşı üçüncü kişi borçlu durumundadır. Bundan dolayı rızasını karardan önce veya sonra belirtmedikçe kararlar ortaklık için hüküm ifade etmez. Bu nedenle yönetim kurulunun ve üyeleri ile denetçilerin dava hakkının olması hiç bir gayeye hizmet etmeyeceği için, dava haklarının olmaması gerekir(43).

42- Domanıç, age. sh. 1450; Ürgüplü, agm. 345

43- İmregün; age. sh. 310

BİBLİYOGRAFYA

- 1- Arslanlı Halil: Anonim Şirketler İdaresi ve Tahviller C II. İstanbul 1960
- 2- Çevik-Orhan-Azık Kenan: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması 1971 Ankara
- 3- Domaniç Hayri: Ticaret Kanunu Şerhi CII. Anonim Şirketler 1988 İstanbul
- 4- Ansay Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku 1982 Ankara
- 5- Hirsch Ernest: Ticaret Hukuku Dersleri 3. Baskı 1948 İstanbul
- 6- İmregün Oğuz: Anonim Ortaklıklar 3. Baskı 1974 İstanbul
- 7- Tekinalp-Ü: (Poroy R.-Çomoğlu E): Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku 3. Baskı 1984 İstanbul
- 8- Tekil Fahimen: Şirketler Hukuku CII. Anonim Şirketler Hukuku 2. Baskı 1978 İstanbul
- 9- Arar Kemal: Kara Ticareti Hukuku; Şirketler Hukuku 1952 Ankara

MAKALELER

- 1- Domaniç Hayri; Tahvil Senetleri Batidar Cilt VII. sayı 2 1973
- 2- Ürgüplü Mehmet; TK. 429 m. nin gereği olarak Anonim Ortaklık Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerin Tahvil Sahipleri Genel Kurulun Uygulanması Arslanlı'nın Anısına Armağan 1978 İstanbul
- 3- Ürgüplü Mehmet; Tahvil Sahipleri Genel Kurulu Kararlarının İptali İkt.Mal.Cilt XXVI sayı 8 Kasım 1979
- 4- Tekinalp Ünal; Tahvil Sahipleri Kurulunun Görevi ve Yetkileri İkt. Mal. CiltXII 5.6 ; Tahvil Sahipleri Genel Kurulu ve Toplantıya Çağırılması, İkt.Mal. CXVII 5.5.1970